TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2022. gada 20. janvārī*

Apelācija – Valsts atbalsts – Atbalsts lidostām un lidsabiedrībām – Lēmums, ar kuru pasākumi Frankfurtes Hānas lidostas atbalstam atzīti par valsts atbalstu, kas saderīgs ar iekšējo tirgu, un ar kuru konstatēta valsts atbalsta neesamība par labu šo lidostu izmantojošajām lidsabiedrībām – Prasības atcelt tiesību aktu nepieņemamība – LESD 263. panta ceturtā daļa – Fiziska vai juridiska persona, kuru attiecīgais lēmums neskar tieši un individuāli – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā

Lietā C-594/19 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. pantam, ko 2019. gada 2. augustā iesniedza

Deutsche Lufthansa AG, Ķelne (Vācija), ko pārstāv *A. Martin-Ehlers*, *Rechtsanwalt*,

prasītāja,

pārējās lietas dalībnieces:

Eiropas Komisija, ko pārstāv *T. Maxian Rusche* un *S. Noë*, pārstāvji,

atbildētāja pirmajā instancē,

Land Rheinland-Pfalz, ko pārstāv *C. Koenig*, profesors,

persona, kas iestājusies lietā pirmajā instancē,

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: trešās palātas priekšsēdētāja K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], kas pilda ceturtās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*] (referents) un N. Pisarra [*N. Piçarra*],

ģenerāladvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

* Tiesvedības valoda – vācu.

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Ar apelācijas sūdzību *Deutsche Lufthansa AG* lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2019. gada 17. maija rīkojumu *Deutsche Lufthansa*/Komisija (T-764/15, nav publicēts, turpmāk tekstā – "pārsūdzētais rīkojums", EU:T:2019:349), ar kuru kā nepieņemama ir noraidīta tās prasība atcelt Komisijas Lēmumu (ES) 2016/788 (2014. gada 1. oktobris) par valsts atbalstu SA.32833 (11/C) (ex 11/NN), ko Vācija sniegusi saistībā ar Frankfurtes Hānas lidostas finansēšanas pasākumiem, kuri ieviesti laikposmā no 2009. līdz 2011. gadam (OV 2016, L 134, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums").

Tiesvedības priekšvēsture un strīdīgais lēmums

2 Pārsūdzētajā rīkojumā tiesvedības priekšvēsture ir izklāstīta šādi:

"1 Prasītāja [*Deutsche Lufthansa*] ir Vācijā reģistrēta lidsabiedrība, kuras galvenā darbība ir pasažieru pārvadājumi. Tās galvenā bāzes lidosta ir Frankfurtes pie Mainas (Vācija) lidosta.

2 *Ryanair Ltd* ir zemo cenu Īrijas lidsabiedrība, kas izmanto Frankfurtes Hānas (Vācija) lidostas infrastruktūru.

3 Frankfurtes Hānas lidosta atrodas *Land Rheinland-Pfalz* teritorijā (Reinzemes-Pfalcas federālā zeme, Vācija), aptuveni 120 kilometrus no Frankfurtes pie Mainas pilsētas un 115 km no Frankfurtes pie Mainas lidostas. Līdz 1992. gadam vietā, kur atrodas Frankfurtes Hānas lidosta, bija militārā bāze. Pēc tam šī bāze tika pārveidota par civilo lidostu.

4 No 1998. gada 1. janvāra Frankfurtes Hānas lidostas ekspluatācija tika uzticēta *Flughafen Frankfurt Hahn GmbH* (turpmāk tekstā – "*FFHG*" [..]), kuras kapitāls piederēja, pirmkārt, *Flughafen Frankfurt/Main GmbH*, Frankfurtes pie Mainas lidostas operatorei kā vairākuma akcionārei, un, otrkārt, *Land Rheinland-Pfalz* [..]. 2008. gada 31. decembrī *Flughafen Frankfurt/Main* pārdeva visas *FFHG* kapitāldaļas *Land Rheinland-Pfalz*, kurai līdz 2017. gadam piederēja vairums – 82,5 % – kapitāldaļu, bet atlikušie 17,5 % piederēja *Land Hessen* (Hesenes federālā zeme, Vācija), kas par *FFHG* akcionāri kļuva 2002. gadā.

5 Kopš 2009. gada 19. februāra *FFHG* ir iekļauta *Land Rheinland-Pfalz* naudas kopfondā. Šis kopfonds ir sistēma, kuras mērķis ir optimizēt naudas pārpalikuma izmantojumu dažādās šīs federālās zemes holdinga sabiedrībās, fondos un valsts uzņēmumos. Pamatojoties uz šo līdzdalību, *FFHG* saņēma kredītlīniju 45 miljonu EUR apmērā. Tas attiecas uz pirmo [strīdīgajā] lēmumā izvērtēto pasākumu.

6 2009. gadā *FFHG* saņēma arī piecus aizdevumus no *Investitions und Strukturbank du Land Rheinland-Pfalz* (turpmāk tekstā – "*ISB*"). Tas attiecas uz otro [strīdīgajā] lēmumā izvērtēto pasākumu.

7 Visbeidzot *ISB* piešķirtajiem aizdevumiem 100 % garantiju nodrošināja *Land Rheinland-Pfalz*. Tas attiecas uz trešo [strīdīgajā] lēmumā izvērtēto pasākumu.

8 Ar 2008. gada 17. jūnija vēstuli Eiropas Kopienu Komisija informēja Vācijas Federatīvo Republiku par lēmumu sākt LESD 108. panta 2. punktā paredzēto pirmo formālo izmeklēšanas procedūru saistībā ar *FFHG* finansēšanu un tās finansiālajām attiecībām it īpaši ar *Ryanair*. Šī lieta tika reģistrēta ar atsauces numuru SA.21121 un attiecās uz divpadsmit pasākumiem, no kuriem septiņi bija par labu *FFHG* un pieci attiecās uz *Ryanair*, kā arī citām lidsabiedrībām attiecībā uz konkrētiem pasākumiem (turpmāk tekstā – "I Hānas procedūra"). Šīs procedūras rezultātā tika pieņemts Komisijas Lēmums (ES) 2016/789 (2014. gada 1. oktobris) par valsts atbalstu SA.21121 (C 29/08) (ex NN 54/07), ko Vācija īstenojusi attiecībā uz Frankfurtes Hānas lidostas finansēšanu un finansiālajām attiecībām starp lidostu un *Ryanair* (OV 2016, L 134, 46. lpp.; turpmāk tekstā – "I Hānas lēmums"). Par šo lēmumu ir celta prasība *Deutsche Lufthansa*/Komisija, kas Vispārējās tiesas kancelejā reģistrēta ar numuru T-492/15.

9 Starplaikā ar 2011. gada 13. jūlija vēstuli Komisija paziņoja Vācijas Federatīvajai Republikai otro lēmumu par formālas izmeklēšanas procedūras sākšanu saistībā ar iespējamu valsts atbalstu Frankfurtes Hānas lidostai, ko veidoja trīs šī sprieduma 5.–7. punktā minētie pasākumi (turpmāk tekstā – "[attiecīgie] pasākumi"). Šis lēmums tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* 2012. gada 21. jūlijā (OV 2012, C 216, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "II Hānas lēmums").

[Strīdīgais lēmums]

10 [Strīdīgajā] lēmumā Komisija vispirms norādīja, ka valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu, pamatojoties uz LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu, pirmkārt, ir no *Land Rheinland-Pfalz* naudas kopfonda *FFHG* piešķirtā kredītlīnija, otrkārt, *ISB* aizdevumi Nr. 2 un Nr. 5 un, treškārt, *Land Rheinland-Pfalz* nodrošinātā garantija 100 % apmērā segt *ISB* aizdevumu atlikumu. Turpinājumā Komisija norādīja, ka *ISB* aizdevumi Nr. 1, Nr. 3 un Nr. 4 nav valsts atbalsts.

11 Papildus šī sprieduma 8. punktā minētajam I Hānas lēmumam un [strīdīgajam] lēmumam Komisija 2017. gada 31. jūlijā pieņēma Lēmumu C(2017) 5289 par valsts atbalstu SA.47969, ko Vācija piešķīrusi darbības atbalstam Frankfurtes Hānas lidostai (OV 2018, C 121, 9. lpp.; turpmāk tekstā – "III Hānas lēmums"). Par šo lēmumu ir celta prasība, kas Vispārējās tiesas kancelejā reģistrēta ar numuru T-218/18. Visbeidzot Komisija ir sākusi procedūru, pamatojoties uz prasītājas 2015. gadā iesniegtu sūdzību, kas ir reģistrēta ar atsauces numuru SA.43260 un vairākkārt paplašināta, lai aptvertu četrpadsmit citus pasākumus Frankfurtes Hānas lidostas un *Ryanair* atbalstam (turpmāk tekstā – "IV Hānas procedūra")."

Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais rīkojums

3 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2015. gada 29. decembrī, prasītāja cēla prasību par strīdīgā lēmuma atcelšanu.

4 2016. gada 11. martā Eiropas Komisija ar atsevišķu dokumentu iesniedza iebildi par nepieņemamību, par kuru prasītāja tostarp iesniedza savus apsvērumus tā paša gada 31. maijā.

5 Lai gan Vispārējā tiesa ar 2017. gada 5. septembra rīkojumu nolēma Komisijas iebildi par nepieņemamību pievienot lietas izskatīšanai pēc būtības, tā vēlāk uzskatīja, ka, apmainoties ar procesuālajiem rakstiem, ir pietiekami informēta, lai izdotu rīkojumu par šo iebildi.

6 Ar iebildi par nepieņemamību Komisija, kuru atbalsta *Land Rheinland-Pfalz* kā persona, kas iestājusies lietā pirmajā instancē, apstrīdēja prasītājas tiesības celt prasību, jo strīdīgais lēmums to neskar ne tieši, ne individuāli LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

7 Pārsūdzētajā rīkojumā Vispārējā tiesa, konstatējusi, ka prasītāja nav strīdīgā lēmuma adresāte, pārbaudīja, vai tai ir tiesības celt prasību, ciktāl šis lēmums to skar tieši un individuāli LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzētā otrā gadījuma izpratnē, vai arī to minētais lēmums skar tieši un vai pēdējais minētais ir reglamentējošs akts, kas neietver īstenošanas pasākumus šajā tiesību normā paredzētā trešā gadījuma izpratnē.

8 Šī pārbaude secīgi tika veikta, pirmkārt, attiecībā uz tiesībām celt prasību atbilstoši LESD 263. panta ceturtās daļas otrajam gadījumam pārsūdzētā rīkojuma 85.–145. punktā un, otrkārt, attiecībā uz tiesībām celt prasību atbilstoši šajā tiesību normā paredzētajam trešajam gadījumam šī rīkojuma 146.–150. punktā.

9 Šajā nolūkā Vispārējā tiesa vispirms izvērtēja, vai strīdīgais lēmums prasītāju skar individuāli LESD 263. panta ceturtās daļas otrās teikuma daļas izpratnē.

10 Šajā kontekstā Vispārējā tiesa vispirms pārsūdzētā rīkojuma 95. punktā konstatēja, ka, ņemot vērā prasītājas argumentāciju, ir jāpārbauda, vai strīdīgais lēmums to skar individuāli, nenodalot attiecīgos pasākumus.

11 Šajā ziņā Vispārējā tiesa, pirmkārt, pārsūdzētā rīkojuma 96.–109. punktā izvērtēja, vai prasītājas situācija, neraugoties uz to, ka šajā lietā tika sākta formāla izmeklēšanas procedūra, varēja tikt pielīdzināta ieinteresētās personas situācijai, kura lūdz atcelt lēmumu, kas pieņemts bez formālas izmeklēšanas procedūras. Šī rīkojuma 110. punktā tā nosprieda, ka tas tā nav un, lai pamatotu tās atcelšanas prasības pieņemamību, nepietiek ar to, ka tā atsaucas uz savu ieinteresētās trešās personas statusu kā ar *Ryanair* konkurējošam uzņēmumam, kuram tiktu nodoti strīdīgie pasākumi.

12 Otrkārt, Vispārējā tiesa pārbaudīja prasītājas argumentāciju par to, ka formālās izmeklēšanas procedūras beigās pieņemtais strīdīgais lēmums to skarot individuāli, un it īpaši pārsūdzētā rīkojuma 142. punktā uzskatīja, ka prasītāja nav pienācīgi norādījusi iemeslus, kuru dēļ strīdīgais lēmums var kaitēt tās likumīgajām interesēm, būtiski ietekmējot tās stāvokli attiecīgajā tirgū. Līdz ar to šī rīkojuma 144. punktā tā nosprieda, ka prasītāja, it īpaši, ņemot vērā tās konkurences attiecības ar uzņēmumu, kas gūst labumu no attiecīgajiem pasākumiem, nav pierādījusi, ka strīdīgais lēmums to skar individuāli LESD 263. panta ceturtās daļas otrās teikuma daļas izpratnē.

13 Tādējādi, pēc tam pārbaudot, vai prasība ir pieņemama saskaņā ar LESD 263. panta ceturtās daļas trešo teikuma daļu, Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 150. punktā konstatēja, ka attiecīgie pasākumi nav tikuši piešķirti, pamatojoties uz atbalsta shēmu, un tādējādi tiem ir individuāls raksturs. Līdz ar to tā secināja, ka strīdīgo lēmumu nevar kvalificēt kā "reglamentējošu aktu" šīs tiesību normas izpratnē un ka prasītājai šajā ziņā nav tiesību to apstrīdēt.

14 Tādējādi Vispārējā tiesa prasību noraidīja kā nepieņemamu.

Lietas dalībnieku prasījumi un tiesvedība Tiesā

15 Prasītāja lūdz Tiesu:

– atcelt pārsūdzēto rīkojumu;

– apmierināt pirmajā instancē izvirzītos prasījumus un atcelt strīdīgo lēmumu;

– pakārtoti – nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai un

– piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

16 Komisijas un *Land Rheinland-Pfalz* prasījumi Tiesai ir šādi:

– noraidīt apelācijas sūdzību un

– piespriest prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Par apelācijas sūdzību

17 Apelācijas sūdzības pamatojumam prasītāja izvirza sešus pamatus. Ar pirmo pamatu tiek apgalvots, ka esot pieļauta procesuāla kļūda un LESD 263. panta ceturtās daļas un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. panta pārkāpums, ciktāl Vispārējā tiesa ir atsaukusies uz lēmumu par IV Hānas procedūras sākšanu pārsūdzētā rīkojuma pamatojumam, iepriekš neuzklausot prasītāju šajā jautājumā. Ar otro pamatu tiek apgalvots, ka esot pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā un LESD 263. panta ceturtās daļas pārkāpums, kā arī neesot ievērots pienākums norādīt pamatojumu attiecībā uz atbalsta shēmām. Ar trešo pamatu tiek apgalvots, ka esot pieļauts LESD 263. panta ceturtās daļas, Hartas 47. un 41. panta un procesuālo garantiju pārkāpums un acīmredzama kļūda vērtējumā, jo Vispārējā tiesa nav izmantojusi judikatūras "pirmo alternatīvu", kas izriet no 2015. gada 17. septembra sprieduma *Mory* u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609). Ar ceturto pamatu tiek apgalvots, ka esot pieļauts LESD 263. panta ceturtās daļas pārkāpums, kļūdaini piemērojot no šīs judikatūras izrietošās "otrās alternatīvas" materiālos nosacījumus. Ar piekto pamatu tiek apgalvots, ka esot pieļauts LESD 263. panta ceturtās daļas, efektīvas tiesību aizsardzības tiesā un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa pārkāpums, kā arī acīmredzama kļūda vērtējumā, jo Vispārējā tiesa esot piemērojusi pārāk stingrus kritērijus attiecībā uz pierādījumiem par būtisku tās stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu. Ar sesto pamatu tiek apgalvots, ka esot pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā, jo Vispārējā tiesa uzskatīja, ka pasākumi, kas ir strīdīgā lēmuma priekšmets, neradīja būtisku tās stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu.

Par pirmo un trešo pamatu – tiesību kļūdas un prasītājas procesuālo tiesību pārkāpums, jo Vispārējā tiesa nav izskatījusi jautājumu par to, vai strīdīgais lēmums to skar individuāli,

ņemot vērā kritēriju, kas attiecas uz ieinteresētas personas procesuālo tiesību aizsardzību administratīvajā procesā Komisijā

Lietas dalībnieku argumenti

18 Ar pirmo un trešo pamatu, kuri attiecas uz pārsūdzētā rīkojuma 96.–110., kā arī 112. un nākamajiem punktiem un kuri ir jāizskata kopā, prasītāja būtībā pārmet Vispārējai tiesai, ka tā esot pieļāvusi tiesību kļūdas, ciktāl tā nav pārbaudījusi, vai strīdīgais lēmums to "skar individuāli" LESD 263. panta ceturtās daļas otrā gadījuma izpratnē, ņemot vērā kritēriju, kas attiecas uz ieinteresētas personas procesuālo tiesību aizsardzību administratīvajā procesā Komisijā.

19 Ar pirmo pamatu prasītāja būtībā pārmet Vispārējai tiesai, ka tā esot pieļāvusi tiesību kļūdu, pārsūdzētā rīkojuma 101.–110. punktā uzskatīdama, ka prasība bija nepieņemama, jo Komisija starplaikā bija pārbaudījusi attiecīgos pasākumus lēmumā par IV Hānas procedūras sākšanu. Pirmkārt, šis vērtējums esot bijis kļūdains gan faktu, gan juridiskā aspektā, un, otrkārt, ņemot vērā šo lēmumu, kas bija nepilnīgs un tika publicēts tikai neilgi pirms pārsūdzētā rīkojuma izdošanas, Vispārējā tiesa esot pārkāpusi ne tikai LESD 263. panta ceturto daļu, bet arī Hartas 47. pantu un prasītājas tiesības tikt uzklausītai.

20 Komisija un *Land Rheinland-Pfalz* uzskata, ka šī argumentācija ir jānoraida kā neefektīva un katrā ziņā nepamatota.

21 Ar trešo pamatu prasītāja Vispārējai tiesai it īpaši pārmet, ka pārsūdzētā rīkojuma 112. un nākamajos punktos tā ir izvērtējusi, vai strīdīgais lēmums to "skar individuāli" LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzētā otrā gadījuma izpratnē, nevis ņemot vērā to, ko prasītāja apgalvo par judikatūras "pirmo alternatīvu", kura izriet no 2015. gada 17. septembra sprieduma *Mory* u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609) un kura attiecas uz ieinteresētas personas procesuālo tiesību aizsardzību administratīvajā procesā Komisijā, bet par iespējamo "otro alternatīvu", kura izriet no šīs judikatūras un kura ir saistīta ar šī lietas dalībnieka stāvokļa attiecīgajā tirgū būtisku aizskārumu. Šajā ziņā šī rīkojuma 96.–110. punktā Vispārējā tiesa esot kļūdaini noraidījusi tās argumentus, ar kuriem tā pārmeta Komisijai, ka tā nav veikusi tiesību aktiem atbilstošu formālu izmeklēšanas procedūru, ciktāl tā neesot ņēmusi vērā būtiskus faktiskus apstākļus. Taču šajā lietā runa esot par īpašu situāciju, kad Komisija acīmredzami esot atteikusies ņemt vērā faktus, par kuriem prasītāja kā procesa dalībniece ir iesniegusi pierādījumus un kuri ir izšķiroši strīda atrisināšanai. Šādi rīkojoties, Komisija esot patvaļīgi pārkāpusi prasītājas procesuālās tiesības.

22 Konkrētāk, prasītāja šī pamata pirmajā daļā apgalvo, ka šīs lietas pamatā esošo procedūru reglamentē Padomes Regula (EK) Nr. 659/1999 (1999. gada 22. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108. panta] piemērošanai (OV 1999, L 83, 1. lpp.), un ka tā šīs regulas 1. panta h) punkta izpratnē esot bijusi jākvalificē kā "ieinteresētā persona", kas tai dotu tiesības tikt uzklausītai atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam, kā arī minētās regulas 20. pantā paredzētajām tiesībām. Līdz ar to atbilstoši Tiesas nospriestajam 1986. gada 28. janvāra sprieduma *Cofaz* u.c./Komisija (169/84, EU:C:1986:42) 22. un 23. punktā, lasot tos kopsakarā ar Hartas 47. pantu, prasītājai bija jābūt iespējai celt prasību savu interešu aizsardzībai. Prasītājas procesuālās tiesības tostarp esot, ka Komisijai ir jāņem vērā un jāizvērtē visi tās aprakstītie fakti, kas ir izšķiroši strīda atrisināšanai kontekstā, kurā tie iekļaujas.

23 Ar trešā pamata otro daļu prasītāja apgalvo, kā tā jau Vispārējā tiesā ir norādījusi – lai gan Komisija šajā lietā, protams, sāka formālu izmeklēšanas procedūru, šī procedūra neesot īstenota atbilstoši tiesību aktiem un neattiecoties uz faktiem kopumā. Vispārējā tiesa neesot ne pārbaudījusi, ne *a fortiori* pamatojusi, kādā veidā prasītājas situācija nav pielīdzināma tādas ieinteresētās personas situācijai, kura lūdz atcelt bez formālas izmeklēšanas procedūras pieņemtu lēmumu.

24 Ar trešā pamata trešo daļu prasītāja apgalvo, ka Vispārējā tiesa turklāt nav ievērojusi Hartas 41. pantā garantēto labas pārvaldības principu un neesot ņēmusi vērā, ka Komisija ir pārkāpusi šo principu. Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā noteiktus apstākļus, tādus kā fakts, ka I Hānas lēmums un strīdīgais lēmums tika pieņemti tikai piecus mēnešus pēc prasītājas pēdējiem apsvērumiem un ka Komisija, neņemdama vērā faktus, kas kaitējuši *FFHG* un *Ryanair*, esot diskriminējusi prasītāju. Turklāt Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā ne apstākli, ka Komisija nav pamatojusi iemeslus, kuru dēļ tā nav ņēmusi vērā noteiktus faktiskus apstākļus procedūrā, kurā tika pieņemts strīdīgais lēmums, ne arī tos, kuru dēļ pasākumi attiecībā uz Frankfurtes Hānas lidostu ir bijuši vairāku lēmumu priekšmets. Šādā situācijā prasītājai tomēr būtu jābūt tiesību aizsardzības līdzeklim, lai aizstāvētu savas procesuālās tiesības.

25 Ar trešā pamata ceturto un piekto daļu prasītāja apgalvo, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 105. punktā esot kļūdaini iekļāvusi jaunu prasību attiecībā uz "kopēju norisi". Šīs prasības pamatojums neesot rodams ne Savienības tiesībās, ne Savienības tiesu judikatūrā. Savukārt šajā judikatūrā esot prasīts, lai Komisija pārbaudītu komercdarījumu "kopumā", un tas nozīmētu, ka tai būtu jāņem vērā visi atbilstošie apstākļi. Taču Komisija neesot veikusi šādu pārbaudi, lai gan prasītāja esot juridiski pietiekami paskaidrojusi un pierādījusi kontekstu, kādā iekļaujas Komisijas analizētie fakti. Turklāt Komisijai šajā lietā bija pienākums vismaz pārbaudīt *FFHG* veikto valsts atbalsta nodošanu *Ryanair*, bet to Vispārējā tiesa neesot pārbaudījusi.

26 Ar trešā pamata sesto daļu prasītāja apgalvo, ka tā var apstrīdēt savu procesuālo tiesību pārkāpumu, vienīgi ceļot atcelšanas prasību, jo prasība sakarā ar bezdarbību šajā lietā neesot atbilstoša vai pieņemama.

27 No tā izrietot – lai pārbaudītu konkurenta celtas prasības pieņemamību, pret prasītāju nevar attiekties tā, it kā Komisija būtu veikusi tiesību aktiem atbilstošu formālu izmeklēšanas procedūru.

28 Komisija tāpat kā *Land Rheinland-Pfalz* uzskata, ka trešais pamats ir jānoraida kopumā kā nepamatots. Komisija uzskata, ka šis pamats turklāt ir daļēji nepieņemams, ciktāl tas attiecas, pirmkārt, uz Vispārējās tiesas konstatētajiem faktiem un, otrkārt, ietver argumentus, kas nav izteikti pirmajā instancē.

Tiesas vērtējums

29 Vispirms jāatgādina, ka tādas prasības pieņemamība, ko fiziska vai juridiska persona atbilstoši LESD 263. panta ceturtajai daļai ir iesniegusi par aktu, kurš tai nav adresēts, ir pakārtota nosacījumam, ka šai personai ir atzītas tiesības celt prasību, kuras tai ir divos gadījumos. Pirmkārt, šādu prasību var celt ar nosacījumu, ka šis akts to skar tieši un individuāli. Otrkārt, attiecīgā persona var celt prasību par reglamentējošu aktu, kas neietver īstenošanas pasākumus, ja tas šo personu skar tieši (šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumus, 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 59. un 91. punkts; 2018. gada 13. marts, *Industrias Químicas del Vallés*/Komisija, C-244/16 P, EU:C:2018:177, 39. punkts, kā arī 2021. gada 15. jūlijs, *Deutsche Lufthansa*/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 31. punkts).

30 Pārsūdzētā rīkojuma 85.–144. punktā Vispārējā tiesa izvērtēja, vai prasītājai bija tiesības celt prasību saskaņā ar pirmo iepriekšējā punktā minēto gadījumu, proti, vai strīdīgais lēmums to skar tieši un individuāli.

31 Šajā ziņā no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka personas, kas nav lēmuma adresātes, var uzskatīt par individuāli skartām tikai tad, ja šis lēmums ir tās ietekmējis šīm personām raksturīgu īpašu pazīmju dēļ vai tādu apstākļu dēļ, kas šīs personas atšķir no visām citām personām, un tādēļ tās ir individualizējamas analoģiski adresātiem (šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumus, 1963. gada 15. jūlijs, *Plaumann*/Komisija, 25/62, EU:C:1963:17, 223. lpp.; 1986. gada 28. janvāris, *Cofaz* u.c./Komisija, 169/84, EU:C:1986:42, 22. punkts; 2007. gada 22. novembris, *Sniace* /Komisija, C-260/05 P, EU:C:2007:700, 53. punkts; 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 93. punkts, kā arī 2021. gada 15. jūlijs, *Deutsche Lufthansa*/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 33. punkts).

32 Ar pirmo un trešo pamatu prasītāja būtībā pārmet Vispārējai tiesai, ka to, vai strīdīgais lēmums prasītāju skar individuāli, tā esot pārbaudījusi, ņemot vērā kritēriju par būtisku tās stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu, nevis ņemot vērā kritēriju par ieinteresētās personas procesuālo tiesību aizsardzību administratīvajā procesā Komisijā.

33 Šajā sakarā jāatgādina, ka LESD 108. pantā paredzētajā valsts atbalsta kontroles procedūrā ir jānošķir, pirmkārt, šī panta 3. punktā paredzētā atbalsta iepriekšējās izskatīšanas stadija, kuras vienīgais mērķis ir ļaut Komisijai formulēt savu pirmo nostāju par attiecīgā atbalsta daļēju vai pilnīgu saderīgumu, un, otrkārt, minētā panta 2. punktā paredzētā pārbaudes stadija. Tikai saistībā ar šo pēdējo minēto pārbaudi, kuras mērķis ir ļaut Komisijai iegūt pilnīgu informāciju par visiem lietas faktiem, LESD paredz Komisijai pienākumu informēt ieinteresētās puses, ka tās var iesniegt savus apsvērumus (spriedumi, 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 94. punkts, kā arī 2021. gada 15. jūlijs, *Deutsche Lufthansa*/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 35. punkts).

34 No minētā izriet, ka tad, ja Komisija, neuzsākot LESD 108. panta 2. punktā paredzēto formālo izmeklēšanas procedūru, ar lēmumu, kas pieņemts, pamatojoties uz šā paša panta 3. punktu, atzīst, ka atbalsts ir saderīgs ar iekšējo tirgu, personas, uz kurām attiecas šīs procesuālās garantijas, to izpildi var nodrošināt tikai tad, ja tās var apstrīdēt šo lēmumu Savienības tiesā. Šī iemesla dēļ ieinteresētās puses LESD 108. panta 2. punkta izpratnē celta prasība par šāda lēmuma atcelšanu ir atzīstama par pieņemamu, ja tās iesniedzējs ar šīs prasības palīdzību vēlas aizsargāt procesuālās tiesības, kas tam ir saskaņā ar iepriekš minēto tiesību normu. Tiesai ir bijusi iespēja precizēt, ka par šādām ieinteresētajām pusēm ir uzskatāmas personas, uzņēmumi vai apvienības, kuru intereses var ietekmēt atbalsta piešķīrums, tas ir, it īpaši tie uzņēmumi, kas ir šī atbalsta saņēmēju konkurenti, un arodapvienības (spriedumi, 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 95. un 96. punkts, kā arī 2021. gada 15. jūlijs, *Deutsche Lufthansa*/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 36. punkts).

35 Savukārt, ja prasītājs apstrīd tāda atbalsta izvērtējuma lēmuma pamatotību, kurš pieņemts, pamatojoties uz LESD 108. panta 3. punktu vai formālās izmeklēšanas procedūras beigās, tikai tas vien, ka to var uzskatīt par "ieinteresēto" pusi šī panta 2. punkta izpratnē, nav pietiekami, lai atzītu prasību par pieņemamu. Tātad tam ir jāpierāda, ka tam ir īpašs statuss šī sprieduma 31. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē. Tā tas it īpaši būtu gadījumā, ja prasītāja stāvokli attiecīgajā tirgū būtiski ietekmētu atbalsts, uz kuru attiecas attiecīgais lēmums (spriedumi, 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 97. punkts, kā arī 2021. gada 15. jūlijs, *Deutsche Lufthansa*/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, [37]. punkts).

36 Šajā ziņā, kā Vispārējā tiesa pamatoti ir atgādinājusi pārsūdzētā rīkojuma 93. punktā, ir tostarp atzīts, ka Komisijas lēmums, ar ko tiek slēgta formālā izmeklēšanas procedūra, līdzās labuma guvējam uzņēmumam individuāli skar ar pēdējo minēto konkurējošos uzņēmumus, kuri aktīvi piedalījušies šajā procedūrā, ja vien atbalsta pasākums, kas ir strīdīgā lēmuma priekšmets, būtiski ietekmē to stāvokli tirgū (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, *Deutsche Lufthansa* /Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

37 Šajā gadījumā strīdīgais lēmums, kā to turklāt atzīst prasītāja, tika pieņemts formālas izmeklēšanas procedūras beigās saskaņā ar LESD 108. panta 2. punktu.

38 Šādos apstākļos – pretēji tam, ko apgalvo prasītāja, – uz tās prasību par šo lēmumu nevarēja attiekties šī sprieduma 34. punktā aprakstītais gadījums. Ciktāl prasītāja pamato savu argumentāciju ar 1986. gada 28. janvāra sprieduma *Cofaz* u.c./Komisija (169/84, EU:C:1986:42) 22. un 23. punktu, pietiek norādīt, ka tie ir jāinterpretē kopsakarā ar minētā sprieduma 25. punktu, kurā ir apstiprināts, ka ar to vien, ka uzņēmumam ir bijusi aktīva loma formālajā izmeklēšanas procedūrā, nepietiek, lai uzskatītu, ka lēmums, ar kuru tiek izbeigta šī procedūra, to skar individuāli.

39 Prasītājas argumentācija, saskaņā ar kuru Komisijas vadītajā formālajā izmeklēšanas procedūrā esot pieļauti pārkāpumi, jo strīdīgais lēmums esot balstīts uz nepilnīgiem vai kļūdaini novērtētiem faktiem, vai arī argumentācija, kas balstīta uz lēmuma par IV Hānas procedūras sākšanu, kā arī I Hānas un II Hānas lēmuma pieņemšanu un to apgalvoto nepilnīgo raksturu, nevar atspēkot šādu secinājumu.

40 Judikatūra par tādas prasības pieņemamību, kas celta par formālās izmeklēšanas procedūras noslēgumā pieņemtu lēmumu, ir piemērojama, nenošķirot dažādus pamatus, uz kuriem var atsaukties, lai pamatotu šādu prasību. Turklāt jākonstatē, ka, aizbildinoties ar apgalvotajiem procesuālajiem pārkāpumiem, prasītāja faktiski pēc būtības kritizē Komisijas strīdīgajā lēmumā ietvertos vērtējumus, lai gan strīds Vispārējā tiesā attiecās uz prasības, kas celta par šo lēmumu, pieņemamību.

41 Šādos apstākļos tas, vai formālajā izmeklēšanas procedūrā, kuras rezultātā tika pieņemts strīdīgais lēmums, ir aptverti visi atbilstošie apstākļi vai arī – vai šādi apstākļi ir izvērtēti citā procedūrā, kā, piemēram, šajā lietā IV Hānas procedūrā, pats par sevi neietekmē šī sprieduma 36. un 38. punktā atgādinātās judikatūras piemērojamību. Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 101.–110. punktā pakārtoti lēma par šiem aspektiem, atbildot uz prasītājas izteikto argumentāciju, kas bija vērsta uz to, lai pierādītu, ka tās situācija ir jāpielīdzina ieinteresētās personas situācijai, kuras mērķis ir panākt bez formālas izmeklēšanas procedūras pieņemta lēmuma atcelšanu.

42 Līdz ar to pirmais un trešais pamats, ciktāl tie attiecas uz minētajiem pārsūdzētā rīkojuma punktiem, ir jānoraida kā neefektīvs.

43 Tādējādi, nepieļaujot tiesību kļūdu, Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 111. punktā un veiktās pārbaudes vajadzībām šī rīkojuma 112. un nākamajos punktos, ņemot vērā LESD 263. panta ceturtās daļas otro teikuma daļu, uzskatīja, ka ar prasītājas piedalīšanos administratīvajā procesā vien nepietiek, lai pierādītu, ka strīdīgais lēmums to skar individuāli šīs tiesību normas izpratnē.

44 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, pirmais un trešais apelācijas sūdzības pamats ir jānoraida kā daļēji nepieņemams un daļēji nepamatots.

Par otro pamatu – acīmredzama kļūda vērtējumā un LESD 263. panta ceturtās daļas trešās teikuma daļas, kā arī pienākuma norādīt pamatojumu neievērošana, jo Vispārējā tiesa strīdīgo lēmumu nav kvalificējusi par "reglamentējošu aktu" šīs tiesību normas izpratnē

Lietas dalībnieku argumenti

45 Ar otro pamatu prasītāja būtībā pārmet Vispārējai tiesai, ka tā esot pārkāpusi LESD 263. panta ceturtās daļas trešo teikuma daļu, pārsūdzētā rīkojuma 146.–150. punktā uzskatīdama, ka strīdīgais lēmums nav "reglamentējošs akts" šīs tiesību normas izpratnē un ka prasītājai tādējādi nav tiesību celt prasību saskaņā ar minēto tiesību normu.

46 Tā it īpaši norāda, ka 45 miljoni EUR, kas nāk no *Land Rheinland-Pfalz* naudas kopfonda *FFHG* atbalstam, ir atbalsta shēma. Šajā ziņā Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā faktus, kas ļauj secināt šādu kvalifikāciju, un līdz ar to esot pieļāvusi tiesību kļūdu, kā arī neesot izpildījusi savu pienākumu norādīt pamatojumu, noliegdama šādas atbalsta shēmas esamību. Šajā gadījumā *FFHG* iegūto atbalstu izmantoja par labu *Ryanair* un tādējādi nodeva to *Ryanair*. Šajā ziņā Vispārējā tiesa esot nepareizi izpratusi Komisijas pārbaudes pienākuma apjomu. Līdz ar to tā arī neesot pārbaudījusi, vai Komisija ir ievērojusi savu pārbaudes pienākumu, tādējādi pieļaudama tiesību kļūdu. Turklāt Vispārējā tiesa esot pieļāvusi tiesību kļūdu, noliedzot, ka Komisijai būtu pienākums veikt pārbaudi saistībā ar valsts atbalsta nodošanu *Ryanair*. Katrā ziņā esot pierādīts, ka *FFHG* izmantoja tai piešķirto atbalstu par labu *Ryanair*, lai segtu zaudējumus, ko radīja starp šīm abām pusēm 2005. gadā noslēgtais nolīgums, un finansētu *Ryanair* paredzēto infrastruktūru.

47 Prasītāja uzskata, ka 2018. gada 6. novembra spriedums *Scuola Elementare Maria Montessori* /Komisija, Komisija/*Scuola Elementare Maria Montessori* un Komisija/*Ferracci* (no C-622/16 P līdz C-624/16 P, EU:C:2018:873) ir piemērojams no *Land Rheinland-Pfalz* naudas kopfonda nākošajam finansējumam. No šīs judikatūras izrietot, ka pietiek ar to, ka prasītājs pierāda, ka attiecīgais akts viņu skar tieši, un ka viņam šajā ziņā ir jāpierāda, ka šis akts patiešām var kaitēt konkurencei attiecīgajā tirgū. Šie nosacījumi, kā tas izrietot no tās iesniegtajiem pierādījumiem, šajā lietā esot izpildīti. Līdz ar to pārsūdzētais rīkojums esot juridiski kļūdains un prasība pirmajā instancē esot bijusi jāatzīst par pieņemamu.

48 Komisija un *Land Rheinland-Pfalz* apgalvo, ka otrais pamats ir jānoraida kā acīmredzami nepieņemams, jo tas attiecas uz faktu konstatējumiem un katrā ziņā esot jauns arguments. Turklāt šis pamats esot neefektīvs vai vismaz nepamatots.

Tiesas vērtējums

49 Pirmkārt, jāatgādina, ka ar Lisabonas līgumu LESD 263. panta ceturtajā daļā tika iekļauta teikuma trešā daļa, kas mīkstina fizisko un juridisko personu celto atcelšanas prasību pieņemamības nosacījumus. Proti, šajā teikuma daļā uz fizisko un juridisko personu celto prasību atcelt tiesību aktus pieņemamību netiek attiecināts nosacījums par individuālu skārumu un tika paredzēta šāda iespēja apstrīdēt "reglamentējošus aktus", kas nav saistīti ar īstenošanas pasākumiem un kas tieši skar prasītāju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 6. novembris, *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija, Komisija/*Scuola Elementare Maria Montessori* un Komisija/*Ferracci*, no C-622/16 P līdz C-624/16 P, EU:C:2018:873, 22. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

50 Otrkārt, no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka Komisijas lēmumam, kura mērķis ir atļaut vai aizliegt "atbalsta shēmu", ir vispārpiemērojams raksturs un tādējādi tas var tikt kvalificēts kā "reglamentējošs akts" LESD 263. panta ceturtās daļas trešās teikuma daļas izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 6. novembris, *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija, Komisija/*Scuola Elementare Maria Montessori* un Komisija/*Ferracci*, no C-622/16 P līdz C-624/16 P, EU:C:2018:873, 31. un 32. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

51 Taču pārsūdzētā rīkojuma 150. punktā Vispārējā tiesa konstatēja, ka attiecīgie pasākumi netika noteikti, pamatojoties uz atbalsta shēmu, un ka tiem ir individuāls raksturs, un to prasītāja apstrīd, pamatojoties uz to, ka viens no trim atbalsta pasākumiem, kas ir strīdīgā lēmuma priekšmets, proti, *Land Rheinland-Pfalz* naudas kopfonds, ir atbalsta shēma.

52 Tomēr ir jākonstatē, ka ar prasītājas argumentāciju galu galā tiek apstrīdēta šī Komisijas veiktā pasākuma kvalifikācija, ņemot vērā Regulas Nr. 659/1999 1. panta d) punktā paredzētos kritērijus, un ka līdz ar to minētā argumentācija apelācijas stadijā nav pieņemama.

53 Līdz ar to otrais pamats ir jānoraida kā nepieņemams, nelemjot par visiem argumentiem, ko prasītāja ir izteikusi šī pamata atbalstam.

Par ceturto pamatu – LESD 263. panta ceturtās daļas pārkāpums, jo Vispārējā tiesa ir kļūdaini piemērojusi judikatūras "otrās alternatīvas", kas izriet no 2015. gada 17. septembra sprieduma "Mory" u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609), materiālos nosacījumus

Lietas dalībnieku argumenti

54 Ar ceturto pamatu prasītāja pakārtoti pārmet Vispārējai tiesai, ka tā pārsūdzētā rīkojuma 111. un nākamajos punktos ir kļūdaini piemērojusi materiālos nosacījumus tam, ko prasītāja uzskata par judikatūras "otro alternatīvu", kura izriet no 2015. gada 17. septembra sprieduma *Mory* u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609), jo jautājums par to, vai attiecīgie pasākumi ir radījuši būtisku prasītājas stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu, ir tikai viens no kritērijiem, kas to skar individuāli. Tomēr pārsūdzētā rīkojuma 114. un nākamajos punktos Vispārējā tiesa neesot pārbaudījusi, vai konkrētajā gadījumā pastāv citi fakti, kas to raksturo attiecībā pret jebkuru citu personu.

55 Komisija un *Land Rheinland-Pfalz* uzskata, ka ceturtais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

Tiesas vērtējums

56 Pietiek norādīt, kā tas it īpaši izriet no šī sprieduma 32.–43. punkta, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi nevienu tiesību kļūdu, pārsūdzētā rīkojuma 111. un nākamajos punktos nospriežot, ka strīdīgais lēmums prasītāju individuāli neskar LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē, jo šis lēmums tika pieņemts formālās izmeklēšanas procedūras beigās, ņemot vērā kritēriju par būtisku tās stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu.

57 Līdz ar to ceturtais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

Par piekto pamatu – LESD 263. panta ceturtās daļas, efektīvas tiesību aizsardzības tiesā un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa pārkāpums, kā arī acīmredzama kļūda vērtējumā, jo Vispārējā tiesa ir piemērojusi pārāk stingrus kritērijus attiecībā uz pierādījumiem par būtisku stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu

Lietas dalībnieku argumenti

58 Ar piekto pamatu prasītāja apgalvo – ja pat būtu jāpiemēro kritērijs par būtisku tās stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu, Vispārējai tiesai šīs lietas īpatnību dēļ būtu bijis jāatvieglo pierādīšanas pienākums attiecībā uz to, ka šis kritērijs šajā lietā bija izpildīts.

59 Šajā ziņā tā apgalvo, ka Komisija nav ņēmusi vērā visus faktiskos apstākļus un visus atbilstošos pasākumus. Ņemot vērā Komisijas patvaļīgi izklāstīto situāciju, kā arī tā rezultātā trūkumus informācijas jomā, kas varētu kaitēt prasītājai, pēdējai minētajai, ņemot vērā pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu un efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu, nevar likt pierādīt, ka attiecīgie pasākumi ir radījuši būtisku tās stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu.

60 Prasītāja uzskata, ka, ņemot vērā šo aspektu, tā ir iesniegusi pierādījumus par būtisku tās stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu, jo *Ryanair* no *FFHG* un *Land Rheinland-Pfalz* esot saņēmusi vairākus simtus miljonu euro un šie pasākumi būtiski esot ietekmējuši prasītājas stāvokli tirgū gan Eiropas gaisa transporta nozarē, gan tās galvenajā operatīvajā bāzē Frankfurtē pie Mainas.

61 Komisija un *Land Rheinland-Pfalz* uzskata, ka piektais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

Tiesas vērtējums

62 Ir jānorāda, ka prasītājas argumentācijai, saskaņā ar kuru Vispārējai tiesai vajadzēja tai piemērot pierādīšanas pienākuma atvieglojumu, nav nekāda juridiska pamata.

63 Pirmkārt, tā kā prasītāja atsaucas uz to, ka Komisija ir veikusi attiecīgo pasākumu nepilnīgu un kļūdainu pārbaudi, šis apstāklis, pieņemot, ka tas ir pierādīts, nevar ietekmēt ne tā nosacījuma atbilstību, saskaņā ar kuru strīdīgais lēmums var radīt būtisku tās stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu, ne arī pierādīšanas pienākumu, kas vajadzīgs, lai noteiktu tiesības celt prasību par lēmumu, kurš ir saistīts ar šiem pasākumiem.

64 Otrkārt, ciktāl prasītāja apgalvo – tā kā esot bijis jāatvieglo tās pierādīšanas pienākums attiecībā uz būtisku tās stāvokļa tirgū aizskārumu, tā faktiski esot sniegusi šos pierādījumus, un šajā ziņā min priekšrocības, ko *Ryanair* esot guvusi no *FFHG* un *Land Rheinland-Pfalz*, pietiek norādīt, ka šis arguments ir balstīts uz kļūdainu pieņēmumu, jo, kā izriet no šī sprieduma iepriekšējā punkta, prasītāja nevar atsaukties uz šādu pierādīšanas pienākuma atvieglojumu.

65 Līdz ar to piektais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

Par sesto pamatu – acīmredzama kļūda vērtējumā, jo Vispārējā tiesa uzskatīja, ka strīdīgajā lēmumā minētie pasākumi nav radījuši būtisku prasītājas stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu

Lietas dalībnieku argumenti

66 Ar sesto pamatu, kas izvirzīts pakārtoti, prasītāja pārmet Vispārējai tiesai, pirmkārt, ka tā ir balstījusies uz kļūdainu attiecīgā tirgus koncepciju, lai novērtētu nosacījumu par būtisku tās stāvokļa tirgū aizskārumu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa analīzes veikšanai esot izmantojusi kļūdainus kritērijus. Otrkārt, Vispārējā tiesa esot noteikusi pārmērīgas prasības attiecībā uz cēloņsakarību. Treškārt, tās analīzē neesot ņemts vērā fakts, ka attiecīgais tirgus ir paplašinājies, un tā esot balstījusies uz kļūdainiem apsvērumiem, it īpaši attiecībā uz lidsabiedrības *Ryanair* bāzes atvēršanu Frankfurtes pie Mainas lidostā un šīs lidostas ģeogrāfisko tuvumu Frankfurtes Hānas lidostai.

67 Vispirms saistībā ar attiecīgā tirgus definīciju tā it īpaši kritizē pārsūdzētā rīkojuma 117., kā arī 119. un nākamos punktus, jo Vispārējā tiesa tajos esot kļūdaini noraidījusi prasītājas sniegto definīciju, pamatojoties uz to, ka tā neesot atbilstoša valsts atbalsta jomā, lai izvērtētu prasības pieņemamību atbilstoši LESD 263. panta ceturtajai daļai.

68 Tāpat prasītāja apgalvo, ka Vispārējā tiesa šajā pārsūdzētā rīkojuma daļā ir balstījusies uz kļūdainu atbilstošā tirgus definīciju, noraidīdama definīciju, ko prasītāja šajā ziņā bija izvirzījusi. Šajā lietā atbilstošais tirgus esot Eiropas gaisa transporta nozares tirgus un līdz ar to Eiropas aviolīniju tīkls, ko veido attiecīgie konkurenti, proti, *Ryanair* un prasītāja.

69 Turpinājumā prasītāja pārmet Vispārējai tiesai, it īpaši pārsūdzētā rīkojuma 118. punktā, ka tā kopumā un pamatojoties uz kļūdainiem pārbaudes kritērijiem ir noraidījusi apstākļus un argumentus, kurus tā bija izvirzījusi, lai pierādītu būtisku tās stāvokļa konkrētajā tirgū aizskārumu, lai gan šie apstākļi un argumenti ir apkopoti šī rīkojuma 117. punktā. Šādi rīkodamās, Vispārējā tiesa turklāt esot noraidījusi prasības par šāda aizskāruma pierādīšanu, it īpaši attiecībā uz cēloņsakarību starp attiecīgajiem pasākumiem un šo aizskārumu, kas izrietot no 1986. gada 28. janvāra sprieduma *Cofaz* u.c./Komisija (169/84, EU:C:1986:42).

70 Tādējādi Vispārējā tiesa esot pārkāpusi arī Hartas 47. pantu.

71 Visbeidzot prasītāja norāda, ka pretēji tam, ko Vispārējā tiesa ir nolēmusi šajā ziņā, it īpaši pārsūdzētā rīkojuma 121. un nākamajos punktos, tā ir iesniegusi vairākus pierādījumus – tostarp par Eiropas gaisa satiksmi, lidsabiedrību Eiropas tīkliem, *Ryanair* straujo izaugsmi un tās pasažieru skaitu, *Ryanair* bāzes atvēršanu Frankfurtes pie Mainas lidostā, kā arī šīs lidostas ģeogrāfisko tuvumu Frankfurtes Hānas lidostai. Līdz ar to prasītāja esot pierādījusi, ka attiecīgie pasākumi ir radījuši būtisku tās stāvokļa konkrētajā tirgū aizskārumu.

72 Prasītāja no tā secina – ja Vispārējā tiesa būtu pareizi novērtējusi šos apstākļus, tai būtu bijis jāapstiprina prasības pieņemamība.

73 Komisija uzskata, ka ar sesto apelācijas sūdzības pamatu tiek kritizēts Vispārējās tiesas veiktais neatkarīgais faktu un pierādījumu vērtējums un līdz ar to tas esot nepieņemams. Katrā ziņā Komisija tāpat kā *Land Rheinland-Pfalz* uzskata, ka šis pamats ir jānoraida pilnībā kā nepamatots.

Tiesas vērtējums

74 Vispirms ir jāatgādina, ka Tiesa vairākkārt ir nospriedusi – tas, ka prasītājs pierāda būtisku tā stāvokļa tirgū aizskārumu, neliek pieņemt galīgu lēmumu par konkurences attiecībām starp šo prasītāju un saņēmējiem uzņēmumiem, taču minētajam prasītājam ir pienācīgi jānorāda iemesli, kuru dēļ Komisijas lēmums varētu kaitēt tā likumīgajām interesēm, radot būtisku tā stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1986. gada 28. janvāris, *Cofaz* u.c./Komisija, 169/84, EU:C:1986:42, 28. punkts; 2007. gada 22. novembris, Spānija/*Lenzing*, C-525/04 P, EU:C:2007:698, 41. punkts; 2007. gada 22. novembris, *Sniace*/Komisija, C-260/05 P, EU:C:2007:700, 60. punkts, un 2021. gada 15. jūlijs, *Deutsche Lufthansa*/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 57. punkts).

75 No Tiesas judikatūras izriet, ka būtisks prasītāja konkurētspējas stāvokļa konkrētajā tirgū aizskārums tādējādi izriet nevis no padziļinātas dažādu konkurences attiecību šajā tirgū analīzes, kas ļautu precīzi noteikt tā konkurētspējas aizskāruma apmēru, bet principā no *prima facie* konstatējuma, ka Komisijas lēmumā paredzētā pasākuma noteikšanas rezultātā šis stāvoklis tiek būtiski skarts (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, *Deutsche Lufthansa*/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 58. punkts).

76 No tā izriet, ka šis nosacījums var tikt izpildīts, ja prasītājs iesniedz pierādījumus, kas ļauj pierādīt, ka attiecīgais pasākums rada būtisku tā stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskārumu (spriedums, 2021. gada 15. jūlijs, *Deutsche Lufthansa*/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

77 Šajā ziņā Tiesa 2021. gada 15. jūlija sprieduma *Deutsche Lufthansa*/Komisija (C-453/19 P, EU:C:2021:608) 63. un 64. punktā un pretēji tam, ko Vispārējā tiesa ir uzskatījusi pārsūdzētā rīkojuma 116. punktā, ir nospriedusi, ka *prima facie* konstatējums, saskaņā ar kuru pasākuma, uz ko attiecas Komisijas lēmums, piešķiršana rada prasītāja konkurences stāvokļa būtisku aizskārumu, nav nepieciešams, lai tas definētu attiecīgo tirgu vai tirgus, sniedzot informāciju par to lielumu un struktūru, kā arī konkurentiem šajos tirgos.

78 Savukārt, kā Vispārējā tiesa pamatoti ir atgādinājusi pārsūdzētā rīkojuma 112. punktā, ar to vien, pirmkārt, ka tiesību akts, kuru lūdz atcelt minētais prasītājs, var zināmā mērā ietekmēt konkurences attiecības, kas pastāv attiecīgajā tirgū, un ka tas ir zināmās konkurences attiecībās ar šī tiesību akta adresātu, nepietiek, lai to varētu uzskatīt par tādu, kuru minētais akts skar individuāli. Citiem vārdiem, uzņēmums nevar atsaukties tikai uz savu konkurenta statusu attiecībā pret uzņēmumu, kas ir tiesību aktā, kuru tas lūdz atcelt, paredzētā pasākuma adresāts (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2008. gada 22. decembris, *British Aggregates*/Komisija, C-487/06 P, EU:C:2008:757, 47. un 48. punkts, kā arī 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 99. un 100. punkts).

79 Otrkārt, kā Vispārējā tiesa pamatoti ir konstatējusi pārsūdzētā rīkojuma 115. punktā, konkurenta stāvoklim tirgū radītu būtisku aizskārumu nevar pierādīt tikai atsevišķu apstākļu esamība, kas liecina par prasītāja komerciālo vai finansiālo rādītāju pasliktināšanos, piemēram, ievērojams apgrozījuma samazinājums, ievērojami finansiāli zaudējumi vai arī būtiska tirgus daļu samazināšanās pēc attiecīgā atbalsta piešķiršanas. Valsts atbalsta piešķiršana var aizskart saimnieciskās darbības subjekta konkurences situāciju arī citādi, tostarp radot peļņas samazinājumu vai nelabvēlīgāku attīstību par to, kāda būtu gaidāma šāda atbalsta neesamības gadījumā (spriedums, 2021. gada 15. jūlijs, *Deutsche Lufthansa*/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 61. punkts un tajā minētā judikatūra).

80 Šajā lietā vispirms, ciktāl sestajā pamatā prasītāja būtībā pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir kļūdaini definējusi šo pēdējo minēto būtiska tās stāvokļa attiecīgajā tirgū aizskāruma izvērtēšanai, neuzskatot, ka runa ir par Eiropas gaisa transporta nozari, ko veido Eiropas aviolīniju tīkls, kuru apkalpo dažādas šajā nozarē darbojošās lidsabiedrības, proti, tostarp *Ryanair* un prasītāja, jākonstatē, ka šis arguments ir balstīts uz nepilnīgu pārsūdzētā rīkojuma izpratni, un tādēļ tas nav atbalstāms. No šī rīkojuma 130. punkta izriet, ka Vispārējā tiesa ir ņēmusi vērā šo tirgu, kā to prasītāja pati ir definējusi pirmajā instancē.

81 Turpinājumā Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 131. punktā nosprieda – pat pieņemot, ka konkrētais tirgus šajā lietā varētu tikt definēts šādi, tomēr nevar uzskatīt, ka tas būtu radījis prasītājas stāvokļa šajā tirgū būtisku aizskārumu ne attiecībā uz apstākli, ka *Ryanair* izmanto gaisa satiksmes maršrutus no Frankfurtes pie Mainas, ne attiecībā uz citiem prasītājas norādītajiem apstākļiem.

82 Neatkarīgajā faktu vērtējumā, kas nevar tikt apstrīdēts apelācijas stadijā, izņemot tāda pamata gadījumā, kas attiecas uz šo faktu sagrozīšanu, un to prasītāja šajā lietā nav apgalvojusi, Vispārējā tiesa šī sprieduma 141. punktā no tā secināja, ka prasītāja nav pierādījusi ievērojamu apgrozījuma samazinājumu, ievērojamus finansiālos zaudējumus vai arī būtisku tirgus daļu samazināšanos konkrētajā tirgū vai tirgos pēc pasākumu *Ryanair* un *FFHG* atbalstam veikšanas, pat ja pēdējie minētie nodoti tālāk *Ryanair*. Tā piebilda, ka prasītāja turklāt nav pierādījusi arī negūto peļņu vai nelabvēlīgāku attīstību salīdzinājumā ar to, kāda tai būtu bijusi, ja nebūtu šo pasākumu.

83 Visbeidzot prasītājas arguments par to, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 117. un nākamajos punktos esot kopumā un pamatojoties uz kļūdainiem pārbaudes kritērijiem noraidījusi elementus un argumentus, kurus tā bija izvirzījusi, lai pierādītu tās stāvokļa attiecīgajā tirgū būtisku aizskārumu, lai gan šie elementi pierādīja šādu aizskārumu, ir jānoraida.

84 Proti, Vispārējā tiesa pēc tam, kad tā pārsūdzētā rīkojuma 117. punktā bija atkārtojusi astoņus prasītājas izvirzītos argumentus un pierādījumus, pirmkārt, šī rīkojuma 118. punktā uzskatīja, ka lielākā daļa prasītājas argumentu aprobežojas ar norādi uz vispārējo konkurences spiedienu, ko zemo cenu sabiedrības radīja tradicionālajām lidsabiedrībām. Taču, kā atgādināts šī sprieduma 78. punktā, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka ar šādu konstatējumu nevar pierādīt, ka strīdīgais lēmums ir būtiski skāris prasītāju. Otrkārt, ir jānorāda, ka Vispārējā tiesa šos argumentus ir pārbaudījusi neatkarīgajā faktu vērtējumā, kas tai lika izdarīt pārsūdzētā rīkojuma 141. punktā ietverto secinājumu, tādējādi to pašu iemeslu dēļ, kas izklāstīti šī sprieduma 82. punktā, prasītājas argumenti ir jāuzskata par nepieņemamiem.

85 No tā izriet, ka arī arguments par Hartas 47. panta pārkāpumu ir jānoraida.

86 Šādos apstākļos prasītāja nav pierādījusi, ka Vispārējā tiesa būtu pieļāvusi tiesību kļūdu, tostarp pārsūdzētā rīkojuma 144. punktā secinot, ka prasītāja nav juridiski pietiekami pierādījusi, ka strīdīgajā lēmumā minētie pasākumi to skar individuāli, līdz ar to tās atcelšanas prasība nevar tikt uzskatīta par pieņemamu saskaņā ar LESD 263. panta ceturtās daļas otro teikuma daļu.

87 Līdz ar to apelācijas sūdzības sestais pamats ir jānoraida kā daļēji nepieņemams un daļēji nepamatots.

88 Tā kā nevar atbalstīt nevienu no prasītājas izvirzītajiem pamatiem apelācijas sūdzības pamatojumam, tā ir jānoraida pilnībā.

Par tiesāšanās izdevumiem

89 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 184. panta 2. punktu, ja apelācijas sūdzība nav pamatota, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem.

90 Atbilstoši šī reglamenta 138. panta 1. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz šī paša reglamenta 184. panta 1. punktu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā prasītājai spriedums ir nelabvēlīgs un tā kā Komisija, kā arī *Land Rheinland-Pfalz* ir prasījušas piespriest tai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, tai ir jāpiespriež atlīdzināt visus šīs apelācijas tiesvedības izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nosprie**ž:**

1) Apelācijas sūdzību noraidīt.

2) *Deutsche Lufthansa AG* sedz savus un atlīdzina Eiropas Komisijas un *Land Rheinland-Pfalz* tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]